

Vergaderjaar 2015–2016

21 501-30

Raad voor Concurrentievermogen

Nr. 379

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 5 juli 2016

Hierbij bied ik u mede namens de Minister en Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de geannoteerde agenda aan voor de Informele Bijeenkomst van de Ministers verantwoordelijk voor Concurrentievermogen («informele Raad voor Concurrentievermogen») van 18 en 19 juli in Bratislava, Slowakije. Deze informele Raad bestaat uit een deel over interne markt en industrie (18 juli) en een deel over onderzoek (19 juli). Vanwege het informele karakter van deze Raad zal een vrije gedachtewisseling plaatsvinden, zonder besluitvorming.

Het overkoepelende thema voor de informele bijeenkomst op 18 juli is de digitale transformatie van Europa's industrie en ondernemingen. Op 19 juli zijn de thema's: jonge onderzoekers en een Europees onderzoeks- en innovatie-ecosysteem voor innovatieve mkb'ers.

De Minister van Economische Zaken,
H.G.J. Kamp

BIJLAGE

INDUSTRIE EN INTERNE MARKT (18 juli)

Het industriële concurrentievermogen

Het Slowaaks voorzitterschap heeft aangekondigd de informele Raad te willen benutten voor een informele gedachtewisseling over de versnelling van de digitale transformatie van Europa's industrie en ondernemingen. Dit is één van de pijlers van het Slowaaks voorzitterschap. De discussie bouwt voort op het Nederlandse voorzitterschap inzake de digitalisering van de industrie.

De digitalisering van de industrie is van belang voor het concurrentievermogen van Nederland en van Europa. Het maakt de industrie efficiënter, leidt tot een betere bediening van de klant, tot nieuwe producten en diensten en maakt nieuwe business modellen mogelijk. Indien we succesvol zijn en ons voordeel halen uit deze digitale kansen en nieuwe verdienmodellen, dan kunnen we op Europees niveau alleen al voor productietoepassingen de bruto toegevoegde waarde met zo'n € 1,25 biljoen per 2025 vergroten¹. Om dit te realiseren is snelle en geïntegreerde actie nodig. Alleen door samenwerking tussen industrie, overheid en andere stakeholders zal de Europese industrie deze digitale kansen kunnen pakken en kunnen onze bedrijven concurrerend blijven.

Op 19 april jl. heeft de Europese Commissie de mededeling digitalisering industrie uitgebracht. Deze heeft als doel het Europese concurrentievermogen in digitale technologieën te versterken en te verzekeren dat elke industrie, ongeacht de grootte of locatie, volledig kan profiteren van digitale innovaties. Daartoe worden door de Europese Commissie acties voorgesteld voor: coördinatie tussen de nationale initiatieven; co-investeringen in digitale innovatiehubs, in coördinatie van partnerschappen en in prioritering en monitoring van standaardisatie; het werken aan toekomstbestendige wet- en regelgeving; en het versterken van de juiste vaardigheden voor de beroepsbevolking². Tijdens de Raad voor Concurrentievermogen van 26 mei jl. hebben de lidstaten onderkend dat digitalisering een van de belangrijkste aanjagers bij innovatie om het concurrentievermogen is en via raadsconclusies de mededeling verwelkomd³.

Digitale transformatie van de industrie en het bedrijfsleven

De informele Raad zal een discussie voeren over hoe geavanceerde technologieën de vierde industriële revolutie sturen.

Het doel van de bijeenkomst is te discussiëren over een gemeenschappelijke visie en een serie voorziene acties waardoor investeringen worden aangemoedigd, drempels worden weggenomen en vaardigheden van de Europese beroepsbevolking verder worden opgebouwd, opdat het Europese bedrijfsleven beter in staat zal zijn zich slim te transformeren. Hierbij zal voortgebouwd worden op de raadsconclusies die aangenomen zijn bij de Raad voor Concurrentievermogen van 26 mei 2016. Het Slowaaks voorzitterschap benadrukt de noodzaak tot snelle actie. Zij roept daarbij op tot leiderschap, een gedurfde visie en de ambitie om in sleutel

¹ http://www.rolandberger.de/media/pdf/Roland_Berger_digital_transformation_of_industry_20150315.pdf.

² Kamerstuk 22 112, nr. 2129.

³ Kamerstuk 21 501-30, nr. 376 en <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8735-2016-INIT/nl/pdf>.

industrieën en technologische domeinen te leiden, gecombineerd met snelle implementatie.

Na een plenaire openingssessie zullen de Ministers voor geselecteerde technologieën de marktkansen, regelgevings- en sociale impact, regelgevingsuitdagingen en behoeften aan vaardigheden bespreken. Aanvullend zullen een tweetal simultane werksessies plaats vinden over slimme investeringen en over een beroepsbevolking die gereed is voor de toekomst.

Het Slowaaks voorzitterschap bouwt hiermee verder op de resultaten van het Nederlands voorzitterschap. Hoewel industriebeleid volgens Nederland een nationale aangelegenheid blijft, is coördinatie op Europees terrein ten aanzien van de digitale aspecten noodzakelijk, bijvoorbeeld op het terrein van interoperabiliteit (technische standaarden), toegang tot financiering, het creëren van een wetgevend kader dat innovatie stimuleert en het creëren van een digitale interne markt.

Tijdens het Nederlands voorzitterschap is aandacht gegeven aan het thema digitalisering van de industrie, in Nederland bekend onder de noemer Smart Industry. Zo is het «innovation principle» aangenomen in raadsconclusies⁴. Dit betekent dat er bij het maken van toekomstige regelgeving en beleid expliciet rekening wordt gehouden met de impact op onderzoek en innovatie. Verder is op 13 juni een Joint Initiative on Standardisation (JIS) door tientallen Europese bedrijven, vakbonden, kennisinstellingen en consumenten- en milieuorganisaties gezamenlijk met de Europese Commissie in Amsterdam ondertekend voor het bepalen van industriële standaarden voor bedrijven, machines en computer systemen. Vooral het mkb, de ICT-sector en innovatieve bedrijven zullen hiervan profiteren⁵.

Met het centraal stellen door de Slowaken van het thema digitale transformatie van de industrie en het bedrijfsleven, wordt gezorgd voor continuering van dit belangrijke thema.

Slimme investeringen

Het Slowaaks voorzitterschap organiseert een werksessie over slimme investeringen door bedrijfsleven en overheden. Analyses geven aan dat de toenemende digitalisering vraagt om aanzienlijke investeringen door het bedrijfsleven, in de orde van € 140 miljard per jaar⁶. Het is volgens het Slowaaks voorzitterschap daarom van belang dat er naar innovatieve wijzen van financiële ondersteuning wordt gezocht om meer private investeringen te realiseren.

Publiek-private samenwerkingen zouden daarbij in de ogen van het Slowaaks voorzitterschap een centrale rol kunnen spelen, waarbij het Europees Fonds voor Strategische Investerings (EFSI) een belangrijke rol wordt toegedicht. Tevens zien de Slowaken een belangrijke rol weggelegd voor bestaande en nieuwe coördinatie platforms, zoals Smart Specialisatie Platform voor Industriële Modernisatie⁷ dat gebaseerd is op de succesvolle samenwerking in het Vanguard Initiative⁸.

⁴ Zie <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2016/05/27/alle-europese-wetenschappelijke-artikelen-in-2020-vrij-toegankelijk>.

⁵ Zie <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2016/06/13/meer-kansen-voor-ondernemers-door-betere-europese-standaardnormen>.

⁶ PwC, 2015: Industry 4.0. Opportunities and challenges of the Industrial internet.

⁷ Zie http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-2004_en.htm.

⁸ Zie <http://www.s3vanguardinitiative.eu/>.

Nederland staat open voor alternatieve financieringsconstructies via bijvoorbeeld het EFSI en verwelkomt het verder stimuleren van de innovatiecapaciteit en het vinden van synergie tussen grote publiek-private samenwerkingen op het terrein van digitale technologie waardeketens. Wat betreft initiatieven binnen Horizon 2020 vindt Nederland het van belang niet vooruit te lopen op de tussentijdse evaluatie van Horizon 2020, waarin ook de effectiviteit van publiek-private samenwerkingen zal worden meegenomen.

Tijdens het Nederlands voorzitterschap zijn belangrijke beleidsmatige stappen gezet op de gebieden van de digitale interne markt, ICT-standaardisatie en toekomstgerichte regelgeving. Nederland deelt de mening van het Slowaaks voorzitterschap voor de noodzaak van snelle actie en implementatie. Dit is ook in lijn met een brede groep aan stakeholders. Tijdens de Industrial Technologies 2016 conferentie 22-24 juni jl. in Amsterdam is vanuit de industrie en onderzoeksinstellingen een «Amsterdam Declaratie» aangeboden aan de Europese Commissie en het Nederlandse EU voorzitterschap⁹. Hierin wordt opgeroepen tot actie om met alle stakeholders de kansen te pakken van de vierde industriële revolutie. Daartoe worden industrie, Europese Commissie, nationale en regionale overheden, kennisinstellingen, universiteiten, onderwijsinstellingen, publiek-private samenwerkingsverbanden en financieringsorganisaties opgeroepen gericht samen te werken. Een aanpak als de door de Commissie voorgestelde Innovation Deals¹⁰, geïnspireerd door de Nederlandse Green Deals¹¹, kan daarbij onder meer als leidraad werken.

Beroepsbevolking gereed voor de toekomst

De tweede werksessie gaat over «een beroepsbevolking gereed voor de toekomst», hier zal vooral worden ingegaan op het digitale aspect van de op 10 juni door de Commissie uitgebrachte mededeling «nieuwe vaardigheden voor Europa». Deze mededeling, «een nieuwe agenda voor vaardigheden in Europa, samenwerken ter versterking van het menselijk kapitaal, de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt en het concurrentievermogen» gaat breder dan alleen digitale vaardigheden.

Het Slowaaks voorzitterschap wil bij het adresseren van de digitale vaardighedenkloof zo snel mogelijk overgaan tot implementatie, waarbij zij een belangrijke rol weggelegd zien voor publiek-private samenwerkingsverbanden. Uw Kamer heeft over dit voorstel onlangs een BNC-fiche ontvangen.

Nederland onderschrijft het belang van een beroepsbevolking met de juiste digitale vaardigheden als randvoorwaarde voor de ontwikkeling van de digitale economie. Het versterken van de rol van het bedrijfsleven sluit goed aan bij lopende Nederlandse initiatieven zoals Human Capital Agenda van de topsectoren¹² en het Techniepact¹³. Het erin voorzien van deze vaardigheden via het onderwijs is echter primair een aangelegenheid van de lidstaten.

⁹ Zie <http://www.industrialtechnologies2016.eu/news/news/2016/06/23/on-the-road-to-a-smarter-europe-and-the-fourth-industrial-revolution>.

¹⁰ Zie <https://ec.europa.eu/research/innovation-deals/index.cfm>.

¹¹ Zie <http://www.greendeals.nl/>.

¹² Zie onder andere Kamerstuk 32 637, nr. 201.

¹³ Kamerstuk 32 637, nr. 240.

ONDERZOEK (19 juli)

Jonge onderzoekers

Het Slowaaks voorzitterschap organiseert een discussie over het ondersteunen van jonge onderzoekers, het aantrekkelijker maken van onderzoeksloopbanen en investeringen in *human capital*. Daarbij komt aan de orde voor welke uitdagingen jonge onderzoekers staan en welke hindernissen zij ondervinden. Ook zal worden gesproken over mogelijke acties en maatregelen om jonge onderzoekers meer kansen te bieden, op Europees en nationaal niveau. Het voorzitterschap heeft het voornemen om op dit thema te komen tot Raadsconclusies, vast te stellen in de Raad van 29 november a.s.

Nederland heeft in de Wetenschapsvisie 2025¹⁴ de ambitie gedefinieerd een broedplaats voor talent te worden. Samen met de kennisinstellingen en het bedrijfsleven wordt gewerkt aan een wetenschapssysteem met meer onderzoekers, die de ruimte hebben om hun talenten te ontplooiën en carrière kunnen maken zowel in de wetenschap als daarbuiten. Wetenschappers moeten worden gewaardeerd om hun inzet op een brede verscheidenheid aan academische taken: onderwijs, onderzoek, valorisatie en bestuur. Nederland vindt het belangrijk dat wetenschappers ook buiten de universiteiten het verschil kunnen maken. Ongeveer driekwart van de huidige promovendi vindt een baan buiten de universiteiten.

Zij kunnen in bedrijven, maatschappelijke organisaties en bij overheden een bijdrage leveren met de vaardigheden die zij tijdens hun promotie hebben ontwikkeld. Dit vraagt wel om grotere diversiteit van loopbaanpaden en een bredere loopbaanoriëntatie van promovendi.

Ten slotte is het belangrijk om mobiliteit van wetenschappers te bevorderen. Het Europese *Cooperation in Science and Technology* (COST) en *Marie Skłodowska-Curie Actions*, onderdeel van Horizon 2020, kunnen hierbij een belangrijke rol spelen.

Een Europees onderzoeks- en innovatie-ecosysteem voor innovatieve mkb'ers

Investeringen in onderzoek en innovatie spelen een sleutelrol om in de voorhoede van wereldeconomie te blijven. Snelle, technologische veranderingen en nieuwe verdienmodellen – veelal verankerd in de »deeleconomie« – bieden nieuwe kansen en uitdagingen voor Europese onderzoekers en ondernemers. Het Slowaaks voorzitterschap organiseert in deze context een discussie over de ontwikkeling van een Europees onderzoeks- en innovatie-ecosysteem voor innovatieve mkb'ers en de mogelijke rol van de (nog op te richten) *European Innovation Council* (EIC) hierbij. In aanloop naar een mogelijk voorstel voor de EIC heeft de Europese Commissie een consultatie onder stakeholders georganiseerd.

Het kabinet steunt het Slowaaks voorzitterschap in de aandacht voor de snelle technologische en digitale ontwikkelingen die impact hebben op onderzoek en innovatie. Vanuit een globaal perspectief blijft Europa nog achter bij het opschalen van innovatieve start-ups die nieuwe markten en banen creëren. Het is opmerkelijk dat veel disruptieve innovaties – soms op basis van Europese kennis – buiten Europa ontwikkeld worden tot innovatieve producten. Tijdens het Nederlands voorzitterschap was onderzoeks- en innovatievriendelijke regelgeving, waaronder het innovatieprincipe, al een prioriteit en zijn de nodige stappen gezet om

¹⁴ Kamerstuk 29 338, nr. 141.

Europa beter te laten aansluiten op deze ontwikkelingen. Het Slowaaks voorzitterschap gaat door op deze lijn. Nederland onderschrijft dat er nog meer gedaan kan worden om het Europese onderzoeks- en innovatie-ecosysteem voor bedrijven en kennisinstellingen te verbeteren. Innovatieve mkb'ers en snelle groeiers, c.q. scale-ups, zijn belangrijke motoren van innovatie gerelateerde groei en dienen gestimuleerd te worden. Het huidige Europese instrumentarium is op deze nieuwe ontwikkelingen onvoldoende ingesteld.

Nederland vindt dat een EIC hierbij een rol kan vervullen, maar wenst niet dat het EIC de vorm krijgt van een nieuw instituut. Er liggen kansen voor het creëren van synergie en het bijstellen van het bestaande Europese beleidsinstrumentarium om te zorgen dat het opschalen van innovaties en innovatieve ondernemingen in Europa, en daarmee ook in Nederland, beter mogelijk wordt. Dit dient ter ondersteuning van investeringen in innovatie en zou niet ten nadele mogen uitpakken van Europese investeringen in onderzoek. Daarnaast kan de EIC mogelijk onderzoekssamenwerking en innovatievriendelijke ecosystemen in Europa faciliteren en stimuleren.